Список використаних джерел

1. Астремська І. В. Супервізія: профілактика та корекція емоційного вигорання працівників професій допомоги. Миколаїв, 2024. 132 с.

2. Крупник І. Р. Коучинг в освіті: теорія і практика. *Науковий вісник ХДУ. Серія «Психологічні науки»*, 2024. № 2. С. 22–27.

3. Stigmar M. Peer-to-peer teaching in higher education: A critical literature review. *Mentoring & Tutoring: partnership in learning*, 2016. № 24(2). С. 124–136.

Петровських Артем Дмитрович,
здобувач четвертого курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Професійна освіта
(Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології)»,ІЕФ,
Миколаївський національний аграрний університет
Миколаїв, Україна
Курепін Вячеслав Миколайович,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет,
Миколаїв, Україна
ORCID ID:0000-0003-4383-6177

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ

Сфера безпека – особлива галузь у який особистість повинна проявляти психологічну стійкість. Важливою характеристикою особистості є здатність ефективно діяти в умовах підвищеного ризику, невизначеності та стресу. У контексті забезпечення безпеки значення набуває рівень готовності людини зберігати емоційну рівновагу; контролювати власні реакції та у складних та кризових ситуаціях приймати обґрунтовані рішення.

Діяльність всієї системи як і окремої особи залежить від одного із ключового фактора – психологічної стійкості [6, с. 34]. Психологічна стійкість полягає у здатності протистояти негативному впливу стресових факторів, адаптуватися до змінних умов середовища та зберігати ефективність діяльності. На неї постійно впливають індивідуальні особливості, рівень підготовки, досвід та умови діяльності. Важливі – емоційний контроль та розвиток навичок саморегуляції.

Складність загроз та їхня кількість висуває проблематику забезпечення ефективного управління безпекою та її залежність від психологічної стійкості людини на перший план. В умовах постійного впливу стресових факторів, таких як: невизначеність, необхідність швидкого прийняття рішень, зростає ризик помилок. Знижується ефективність функціонування систем безпеки, що може призвести до виникнення небезпечних ситуацій [7, с. 135].

Ускладнення здатності адекватно реагувати на загрози, контролювати емоційні стани та діяти відповідно до встановлених алгоритмів у кризових умовах висвітлює проблеми недостатнього рівня сформованості психологічної стійкості як у фахівців, так і у широких слоїв населення. Відчувається відсутність комплексних підходів до розвитку психологічної стійкості в системі підготовки та управління. Зазначена проблема зумовлює необхідність удосконалення підходів до підготовки кадрів, впровадження психологічних методів підтримки прийняття рішень та формування стійких моделей поведінки в умовах ризику.

Вивчення людського фактора в системі безпеки не є новим у дослідженнях вітчизняних науковців, особлива увага у працях приділяється його психологічному виміру. Наукові доробки Д. Марченка [4] підкреслюють важливість людської поведінки, рівня знань і мотивації для забезпечення ефективності безпекових систем.

Значний внесок у дослідження проблематики взаємодії людини з технічними системами, в межах якої людський фактор розглядається як ключовий елемент ергатичних систем управління, здійснили науковці Н. Пряслова [1] та В. Іваненко [5]. Сучасні наукові дослідження К. Матвєєвої [5], пов'язані із вивченням психологічної безпеки особистості та її здатності протистояти стресовим впливам. У наукових дослідженнях психологічна безпека трактується як комплексне явище, що охоплює відчуття захищеності, здатність до саморегуляції та адаптації до змінних умов середовища, що безпосередньо зумовлює ефективність діяльності в умовах ризику.

Психологічна стійкість дозволяє уникнути панічних реакцій під час виникнення невизначених та небезпечних подій і знижує ймовірність помилок при швидкому реагуванні та прийняття рішень в обмежений час. Вона не є вродженою, а може розвиватися в процесі цілеспрямованої підготовки, тренувань та набуття практичного досвіду. Формування здатності діяти впевнено та адекватно в умовах небезпеки має здійснюватися шляхом системного навчання [6, с. 38], моделювання кризових ситуацій та цілеспрямованої психологічної підготовки із застосуванням сучасних методів тренування.

Суть психологічної стійкості полягає у здатності особистості зберігати внутрішнє рівновагу, ефективність діяльності та контроль над власними емоційними та поведінковими реакціями в умовах стресу, невизначеності та підвищеного ризику. Інтегральна характеристика психічної діяльності людини поєднує здатність протистояти негативним ризиковим впливам та швидко відновлюватися після дії стресових факторів (адаптивні можливості).

Формування психологічної стійкості відбувається завдяки життєвому досвіду під впливом індивідуальних особливостей та умов діяльності [5, с. 93]. У формуванні психологічної стійкості важливі механізми саморегуляції, здатність до контролю емоційних станів, гнучкість мислення при прийнятті обґрунтованих рішень, особливо у складних умовах існування людини. Контекст важливий поєднанням когнітивних, емоційних та вольових компонентів, які можуть забезпечувати стабільність поведінки та ефективність дій.

В екстремальних умов на діяльність людини впливає стрес, він є складним але багатовимірним [3, с. 93] та охоплює психічні, фізіологічні та поведінкові

зміни. Підвищена небезпека активізує захисні механізми організму, вона спрямовує ресурси на швидке реагування, проте тривалий чи надмірний стрес може мати деструктивний характер. Він знижує концентрацію уваги, погіршує пам'ять, ускладнює процеси мислення та прийняття рішень.

Доволі часто, особливо під час воєнного стану, діяльність людини здійснюється в екстремальних умовах та супроводжується тривожністю чи страхом, емоційним напруженням, що призводить до дезорганізаційної поведінки або до надмірної імпульсивності. Ймовірність помилок, психологічне навантаження в таких умовах посилюється дефіцитом інформації, обмеженістю часу [4, с. 104]. Негативний вплив надзвичайних ситуацій, водночас, може мати стимулюючий ефект, який значно підвищити рівень мобілізації та продуктивності діяльності. Але перевищення стресостійкості призводить до порушення координації дій та зростання ризику небезпечних наслідків.

Розвиток психологічної стійкості передбачає удосконалення здатності особистості ефективно діяти в умовах стресу. Адаптаційні можливості людини готові до подолання труднощів, діяти при загрозі невизначеності та підвищеного ризику. У розвитку психологічної стійкості важливу роль відіграє соціальне середовище у якому формуються навички швидкого реагування, прийняття обґрунтованих рішень та контролю емоційних станів. Не менш важливим є практичний досвід, який розкриває власні можливості, формує ефективні моделі поведінки, зокрема під час воєнних загроз [2, с. 150].

Отже, психологічна стійкість виступає, як ключовий фактором ефективного управління безпекою. Вона визначає здатність людини діяти адекватно в умовах стресу та невизначеності, зберігати контроль за емоціями, приймати обґрунтовані управлінські рішення з обмеженнями по часу. Її розвиток сприяє підвищенню надійності діяльності, зниженню ймовірності помилок та забезпеченню ефективного реагування на загрози. Перспективи досліджень можуть бути направлені на поглиблене вивчення психологічних механізмів стійкості, інтеграції психологічних підходів із сучасними технологіями управління безпекою.

Список використаних джерел

1. Іваненко В. С. Визначення величини ризику: значущість та ймовірність. *OSHAgro – 2025 :* збірник тез доповідей V міжнар. наук.-практ. конф., 30 вересня 2025 року / МОН України ; Національний університет біоресурсів і природокористування України ; Науково-виробничий журнал «Охорона праці» ; Європейське співтовариство з охорони праці. Київ, 2025. С. 37 –39. https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/23333.

2. Іваненко В. С. Оцінка ризиків щодо виникнення виробничого травматизму на підприємствах. *Проблеми та перспективи розвитку охорони праці:* збірник наук. праць V Всеукраїнської науково–практичної конференції викладачів та фахівців–практиків та XV Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів (м. Львів. 15 травня 2025 р.). Львів : ЛДУБЖД, 2025. С. 149–151. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21886.

3. Іваненко В. С. Стресостійкість, як вид психологічної особистості. *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості :* тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 18–20. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12066.

4. Іваненко В. С. Управління розвитком персоналу та його конкурентоспроможністю. *Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві:* матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 104–107. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10509.

5. Матвєєва К. С., Курепін В. М., Марченко Д. Д. Напрямки роботи сімейного педагога у структурі територіального центру соціальної допомоги сім'ї та дітям. *Перспективи та інновації науки*. 2021. № 2(2). С. 84–98. DOI:https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-2(2)-84-97.

6. Пряслова Н. М. Депресивність територій: що це таке і як з ним боротись. *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека*: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 32–35. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12071.

7. Kurepin V. M. The eu black sea strategy as a tool for shaping regional securhty: analysis of approaches to containing russia. Maritime security of the Baltic-*Black Sea region: challenges and threats:* V International scientific conference : conference proceedings (November 26, 2025, Odesa, Ukraine). Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2025. С. 132–135. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/24225.

Соколовська Дар'я Валеріївна,
здобувачка вищої освіти 1 курсу,
групи ЗПУА 1/1, заочної форми навчання
спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування», факультету менеджменту,
освітнього ступеня магістр,
Державний заклад «Миколаївський національний аграрний університет»,
м. Миколаїв, Україна.
ORCID: https://orcid.org/0009-0002-4130-4046

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ КОМАНДИ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ

У сучасних умовах воєнних дій діяльність багатьох організацій та установ відбувається у складних соціально-економічних та психологічних умовах. Воєнні події суттєво впливають на емоційний стан працівників, їхню мотивацію до роботи та загальну ефективність діяльності колективу. У таких умовах особливого значення набуває ефективне управління командою, яке передбачає